

מאמר
והתהלכתי בתוכם – ה'תשל"ח

מאת
כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוק"לה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ בהר-בחוקותי, מבה"ח סיון, ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

לזכרון

הווי"ח אי"א נוי"מ ובעל מדות ישראל ארי' ליב
אחיו של הווי"ח אי"א נוי"מ ובעל מדות דובער הי"ד
בניו של הרה"ג והרה"ח ומקובל רב פעלים לתורה ולמצוות

ורבים השיב מעון לוי יצחק

דור רביעי לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק

נפטר י"ג אייר ה'תשי"ב

ת' נ' צ' ב' ה'

אחיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע

הוספה

בי"ה, י"א אייר תשי"ט
ברוקלין

הרה"ג והרה"צ בנשי"ק וכו'
מוה' שלום יחזקאל שרגא שליט"א

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום השני עם המצורף אליו, קטעים מספר דברי שמחה.

ולמרות הטרדות הכי רבות, מפני הכבוד גזלתי מזמני לבוא עכ"פ בהערות קצרות ובחפזה.

ויהי רצון, אשר בהמצאנו בשנה, שכולה שבת לה', והדגישו רז"ל כשם שנאמר בשבת בראשית (עיין רש"י, ראבי"ע ורמב"ן בפרשת השבוע), אשר בשבת בראשית, הרי לילה כיום יאיר, כי שמש האור ל"ו שעות כידוע,

הנה יתוסף בהבנה והשגה בתורה אור ועד למאור שבתורה, שאז אדם מביט באור תורה מסוף העולם ועד סופו, וכידוע פירוש הבעש"ט על מאמר שאור שנברא ביום וכו' גנוז, שגנוז בתורה.

בכבוד ובברכת הצלחה בעבוה"ק.

מוה' שלום יחזקאל שרגא: רובין-הלברשטם, ברוקלין. האדמו"ר מציעשינוב. אגרות נוספות אליו — אג"ק חי"ב אגרת ד"ר; חל"א אגרת יא"תתכב, ובהנסמן בהערות שם. קטעים מספר דברי שמחה: לזקנו של הנמען — הרה"צ וכו' הר"ר שמחה ישכר בער הלברשטאם מציעשינוב (נדפס לראשונה — קראקא, תרצ"ב; ושוב י"ל ע"י הנמען — ניו יארק, תש"כ). בהערות קצרות: לא הגיעו לידינו. בשנה .. שבת לה': בהר כה, ב. שם, ד. לילה כיום יאיר: תהלים קלט, יב. שמש האור ל"ו שעות כידוע: ראה ב"ר פי"א, ב. ועוד. בתורה אור: משלי ו, כג.

למאור שבתורה: ראה ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובקה"ע שם. איכ"ר פתיחתא ב וביפה ענף שם. אדם מביט באור .. מסוף העולם ועד סופו .. גנוז: ראה חגיגה יב, א. ב"ר שם. ועוד. פירוש הבעש"ט .. שגנוז בתורה: הובא בדגל מחנה אפרים פ' בראשית (ד"ה וירא אלקים). כש"ט ספ"ד. וראה אג"ק ח"י אגרת ב'תתקעח. חכ"ב אגרת ח'ירכה (הערה ד"ה מתורת הבעש"ט). ובכ"מ.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ בהר"ב-בחוקותי הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה והתהלכתי בתוכם גו' שנאמר בהתוועדות מוצאי ש"פ בחוקותי, מבה"ח סיון ה'תשל"ח (לפני ארבעים שנה), הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כא אייר, ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

אחד לפי ענינו ואופן הדרגא שלו, אבל ברור הדבר — כהבטחת תורת אמת — שכל ידח ממנו נדח⁹⁷, להיותו נצר מטעי מעשה ידי להתפאר¹⁶ (כפי שנאמר על כל אחד מישראל⁹⁸, ועאכו"כ על ציבור של בני").

תוכן המאמר

ענין ההילוך בעבודה (מהלכים שלמעלה מעומדים) הוא כשנעתק לגמרי ממדריגתו הקודמת בעילוי שלא בערך, ע"י העבודה דבכל מאדך, מס"נ שלמעלה ממדידה והגבלה. ועי"ז פועל הענין דוהתהלכתי בתוכם — לא רק ושכנתי בתוכם, אלא באופן של הליכה (דילוג), גילוי העצמות (שלא בערך לכל הגילויים והארות כו'), באופן של אתעדל"ע מצד עצמו, שנמשכת באתר שלים, שנעשה ע"י העבודה דבכל מאדך, הילוך.

והתהלכתי — ב' אופני הילוך: בעבודת האדם — תחילה הילוך מלמטה למעלה ע"י תפלה, ואח"כ הילוך מלמעלה למטה ע"י תורה. ואצל הקב"ה — תחילה הילוך מלמעלה למטה (וירד הוי' על הר סיני), ואח"כ הילוך מלמטה למעלה (דירה בתחתונים, למטה דוקא, שע"י"ז ניתוסף עילוי גם בעולמות העליונים).

והנתינת כח על זה — אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, באופן שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם, באופן של יציאה מכל המיצרים וגבולים דקדושה.

ואולך אתכם קוממיות — קומת אדה"ר (לאחרי החטא, שע"י"ז ניתוסף עילוי גדול יותר), קומה אחת (מאה אמה) או שתי קומות (מאתיים אמה) — ע"ס (כפי שכלולים מעשר) מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, וחיבורם יחד.

י) **וע"י עבודת בני** שכללותה היא בשלשה ענינים⁹⁹, שלשה עליות — ע"ד שכל בני נקראים בשם עם תליתיאי, שקשור עם אוריין תליתיאי ויום תליתיאי¹⁰¹ (שזהו כפי שהתורה נמשכת בזמן (ומקום) — יום תליתיאי ובנפש — עם תליתיאי) — זוכים לבנין ביהמ"ק השלישי (שבא לאחרי שני המקדשים שלפנ"ז¹⁰⁰), עליו נאמר¹⁰¹ ביום השלישי יקימנו ונח"י לפניו, בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו, שאז יקיימו למטה מעשרה טפחים הענינים כפשוטם — ואולך אתכם קוממיות (כימי צאתך מארץ מצרים¹⁰²), ולפנ"ז — ונתתי גשמיכם בעתם¹⁰³, כפירוש הבעש"ט¹⁰⁴, שהגשמיות (גשמיכם) נותן (ונתתי) הקב"ה באופן שכל הנותן בעין יפה נותן¹⁰⁵, ויהי זה בעתם. ועד לענין דוהתהלכתי בתוכם, בביהמ"ק השלישי, שבו יהי' הענין דושכנתי בתוכם באופן יותר נעלה כפי שיהי' לעתיד לבוא. וההכנה לזה היא ע"י מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות, בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם, ובאופן של קומה זקופה (שזהו הפירוש דקוממיות), הן בעבודה, והן בפשטות, שהקב"ה נותן הרחבה אמיתית עוד בימי הגלות האחרונים, ובמילא עומדים בקומה זקופה גם בגשמיות, בבני חיי ומזוני ובכולם ריחי, והולכים לקבל פני משיח צדקנו בקרוב ממש.

100) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 26 ואילך.

101) הושע ו, ב ובפרש"י.

102) מיכה ז, טו.

103) פרשתנו כו, ד.

104) ראה כש"ט סרנ"ו.

105) ראה ב"ב נג, א.

97) ע"פ לשון הכתוב — שמואל-ב יד, יד. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג. תניא ספל"ט.

98) ראה סנהדרין ר"פ חלק.

99) לכאורה הכוונה לב' הענינים דמלמטה למעלה ומלמעלה ומלמטה, והענין השלישי — חיבור שניהם יחד, כנ"ל ס"ט (החז"ל).

שעוד לפני בריאת העולם הי' כבר התענוג דתורה, שעז"נ⁸⁶ ואהי' אצלו גו' שעשועים יום יום, דקאי על האלפיים שנה שקדמה תורה לעולם⁸⁷, ואעפ"כ, דוקא ע"י ענין החטא והחסרון כו', נעשה נח"ר גדול יותר שלא בערך. ומזה מובן שאין להחשיב את ענין החטא לירידה אמיתית ח"ו, אלא אדרבה, זוהי ירידה צורך עלי', ועד שבמקום שבעלי תשובה עומדים אפילו צדיקים גמורים אין יכולין לעמוד שם⁸⁸, כמבואר בארוכה בדרושים אלו⁸⁹ העילוי דבעלי תשובה לגבי צדיקים גמורים, ביחס לחילוק בין פרשה ראשונה ופרשה שני' דק"ש. וזהו ואולך אתכם קוממיות, כקומת אדה"ר (קומה אחת או שתי קומות) לאחר החטא דוקא, כיון שדוקא ע"י הירידה שבענין החטא נעשית תכלית השלימות דקוממיות (ככל הפירושים שנתבארו בזה בדרושים), ועד להפירוש⁹⁰ ששתי קומות קאי על העשר ספירות שמלמטה למעלה ועשר ספירות שמלמעלה למטה, שכל אחד כלולה מעשר, ועי"ז נעשה מאה אמה מלמעלה למטה ומאה אמה מלמטה למעלה. וענין זה הוא באופן ששתי הקומות הם בתיבה אחת, קוממיות, והיינו, שנוסף על ההליכה מלמטה למעלה וההליכה מלמעלה למטה, ישנו ענין שלישי שהוא תכלית השלימות — חיבור שניהם ביחד, ע"ד מ"ש⁹¹ ושמתי כדכד שמשותיך, כדין וכדין⁹², כפי שהם ביחד.

ומזה מובן גם בפשטות הענינים, שאפילו כשנמצאים בחושך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא, וידע אינש בנפשי' שיש לפעמים ענין של חטא מלשון חסרון⁹³, כיון שהי' יכול להגיע לשלימות נעלית יותר, הנה ח"ו לומר שזהו ענין שצריך לפעול אצלו עצבות או נמיכת רוח וכו', אלא צ"ל דוקא ואולך אתכם קוממיות, כפירוש רש"י: בקומה זקופה, ולראות את הענין לאמיתתו, שהירידה היא צורך עלי', כיון שע"י התשובה בשעתא חדא⁹⁴ (ויפה שעה אחת קודם) — כפירוש החסידות⁹⁵: מיט איין קער — יפעל הענין דאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקו⁹⁶, החל מהענין דאתכפיא, אם הוא אוהו עדיין בתחילת העבודה, כל

בס"ד. מוצאי ש"פ בחוקותי, מבה"ח סיון, ה'תשל"ח

(הנחה בלתי מוגה)

והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם (ואח"כ ממשיך ענין חדש) אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים וגו' (וממשיך ביעוד שיהי' לעתיד לבוא) ואולך אתכם קוממיות¹. וידוע הדיוקים בזה, הרי כבר נאמר לפני² ושכנתי בתוכם, וכדרשת רז"ל³ בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל, אלא ששם נאמר הלשון ושכנתי, וכאן נאמר הלשון והתהלכתי, וצריך להבין מהו הדיוק בזה. ועוד ועיקר, מהי ההוראה בנוגע לעבודת האדם בהשימוש לקונו [שזוהי תכלית בריאתו, שהרי אני נבראתי לשמש את קוני'⁴] מההודעה דוהתהלכתי בתוכם. גם צריך להבין מהו החידוש במ"ש והייתי לכם לאלקים, שזהו לכאורה דבר הפשוט (ואינו ענין ששייך דוקא לזמן דלעתיד לבוא), שהרי מזמן מ"ת (בחדש סיון) שאז נאמר אנכי הוי' אלקיך⁵, הנה כיון שדיבורו של הקב"ה הו"ע של מעשה⁶, נעשה הוי' אלקיך, כחך וחיותך⁷ (שזהו תוכן הענין דוהייתי לכם לאלקים) באופן נצחי. ואילו בכתוב זה נאמר חידוש, שע"י והתהלכתי בתוכם, הנה מזה באה גם התוצאה וההמשך דוהייתי לכם לאלקים. ועד"ז היא השאלה מהו החידוש במ"ש לאח"ז ואתם תהיו לי לעם, הרי כבר במ"ת נאמר⁸ אם שמוע תשמעו בקולי גו' והייתם לי סגולה מכל העמים גו' (ועד לאופן שאתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש), וכיון שהיתה אמירת נעשה ונשמע⁹ ובהקדמת נעשה לנשמע¹⁰ (שמוע תשמעו), כבר נפעל ענין זה (תהיו לי) לעד ולעולמי עולמים. גם צריך להבין מ"ש אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, דלכאורה בפשטות הכתובים בא פסוק

1) פרשתנו כו, יב"ג.	4) קידושין בסופה.
2) תרומה כה, ח. וראה אוה"ת פרשתנו ע' שלו (ביחס לזה ש"מתחלה נאמר (פרשתנו שם, יא) ונתתי משכני בתוכם").	5) יתרו כ, ב.
3) ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב.	6) ראה ב"ר פמ"ד, כב.
	7) ראה לקו"ת שלח מ, ג. בלק עג, ריש ע"ג.
	8) יתרו יט, ה"ו.
	9) משפטים כד, ז.
	10) שבת פח, א.

86) משלי ח, ל.	91) ישעי' נד, יב.
87) תנחומא שם. ב"ר פ"ח, ב. מדרש תהלים עה"פ תהלים צ, ד.	92) ב"ב שם. וראה לקו"ת ראה כד, א ואילך.
88) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.	93) ראה לקו"ת מטות פב, א. סה"מ תרצ"א ע' שיח ואילך.
89) אוה"ת שם (ע' תרמו. ע' תרסא. ס"ע עדרת ואילך).	94) זח"א קכט, סע"א.
90) אוה"ת שם (ע' תרנג. ע' תערב ואילך).	95) ראה סה"מ שם ע' שנו. וש"נ.
	96) ראה זח"א ד, א.

שלמעלה אפילו מעולם האצילות (אלא שאעפ"כ נקראים בשם עולמות). וכללות הענין בזה, דכשם שמצינו בנוגע למ"ת, שהי' רק פעם אחת ויחידה⁷⁴, ופתח את הדרך גם ללימוד תורתו של משיח עלי' נאמר⁷⁵ תורה חדשה מאתי תצא, הנה כן הוא גם בנוגע לעבודת האדם, כמבואר (ומוכן) בדרושי ההילולא⁷⁶, שע"ז שעיקר שכינה בתחתונים היתה, נעשה ביכלתו של איש ישראל לפעול הענין דדירה בתחתונים. ועד"ז בנוגע לענין דוהתהלכתי בתוכם, שהסיבה לכך שיכולים להגיע לזה היא, בגלל שאני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. וכמובן גם מהמבואר בתניא⁷⁶ שהעבודה דק"ש קשורה עם מ"ש בסיום פרשה שלישית, אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים⁷⁷.

(ט) אך אעפ"כ מוסיף הכתוב לאח"ז, ואולך אתכם קוממיות, שענין זה קשור עם תכלית הכוונה לעשות לו ית' דירה בתחתונים, שגם בזה תהי' תכלית השלימות. והענין בזה, דהנה מבואר בדרושי רבותינו נשיאינו על הכתוב, שיש ב' הדעות בפירוש קוממיות⁷⁸, דעה הא', מאה אמה, כנגד קומת אדה"ר, ודעה הב', מאתים אמה, כשתי קומות של אדה"ר. וידוע הדיוק בזה⁷⁹, הרי הענין דקומת אדה"ר מאה אמה נעשה לאחר החטא⁸⁰, וא"כ, מהי החשיבות בענין דקוממיות שהוא בהתאם לקומת אדה"ר מאה אמה. והביאור בזה, דהנה, כללות ענין החטא הוא מה שניתוסף עוד יותר בענין הירידה כו', לאחר הירידה הראשונה שירדה הנשמה בגוף מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁸¹, כמבואר באגה"ת⁸² פרטי הדברים בענין הירידה. אך עז"נ⁸³ נורא עלילה על בני אדם, כמבואר בארוכה בדרושי אדמו"ר האמצעי⁸⁴ שהכוונה בזה היא כדי לגרום נח"ר כו', שזהו א' הביאורים במשל המלך שעושין לפניו קניגא כו'⁸⁵, ועד לנח"ר גדול יותר שלא בערך מהנח"ר שהי' אצלו לפני"ז, דכיון שהמלך הוא בשלימות, הרי בודאי הי' אצלו תענוג גם לפני"ז, ועד"ז למעלה,

74 ראה סה"מ תר"ם ח"א ע' קעט. תרפא). וראה גם אמרי בינה שם פפ"ט. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ט ע' קמד ואילך.
75 ראה חגיגה יב, א (כגירסת העין יעקב). רשב"ם ב"ב שם. רש"י סנהדרין שם.
76 פרק מז. לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.
77 ס"פ שלה. פרקים ד"ו.
78 תו"כ עה"פ. ב"ר פ"ב, ו (בסופו).
79 ראה ב"ב עה, א. סנהדרין ק, א. לקו"ש ח"ז ע' 198 הערה 5.
80 ראה ויק"ר פ"ג, ג.
81 לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.
82 פרקים ד"ו.
83 תהלים טו, ה. וראה תנחומא וישב ד.
84 תו"ח תולדות ד"ה ויתן לך פ"י ואילך. שערי תשובה ח"א כא, ד.
85 ראה ויק"ר שם.

זה בהמשך למ"ש בתחלת הפרשה¹¹ שכאשר בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם, אזי יהיו כל הברכות המנויות לאח"ז, כולל גם הברכה דוהתהלכתי בתוכם, ומה שייך כאן הענין דאני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. גם צריך להבין במ"ש ואולך אתכם קוממיות, דכיון שמסיים בברכה זו, מובן, שזוהי הברכה הכי עליונה, היינו, שנוסף על הענינים שנימנו לפני"ז, תהי' ברכה יתירה מזה עד לתכלית שלימות הברכה, שזהו הענין דואולך אתכם קוממיות, ולכאורה, לאחר הברכות שלפנ"ז עד לברכה הכי עליונה דוהתהלכתי בתוכם, מהו החידוש שניתוסף בענין דואולך אתכם קוממיות.

(ב) ונקודת הביאור בענינים אלו [ע"פ המבואר בדרושי והתהלכתי, החל מהדרוש של רבינו הזקן שנדפס כבר בספר המאמרים הנחות הר"פ¹² (ר' פנחס שקלאווער)], שהעילוי דוהתהלכתי בתוכם לגבי מש"נ ושכנתי בתוכם הוא, שבכתוב ושכנתי בתוכם לא נתבאר באיזה אופן תהי' השכינה בתוכם, ואילו הלשון והתהלכתי משמעותו שזהו דבר הרגיל, ועד שנעשה ענין שבתכיפות ובקביעות (לא רק פעם אחת אלא כמה פעמים), ויתירה מזה, שנעשה באופן של אתערותא דלעילא, והתהלכתי — מעצמי. ועוד זאת, שההילוך הוא בלשון רבים, שכולל את כל האופנים שישנם בענין ההילוך, שבכללות הם ב' סוגים, הילוך מלמעלה למטה והילוך מלמטה למעלה. אך גם זה צריך ביאור, שהרי בנוגע להקב"ה מובן רק ענין ההילוך מלמעלה למטה, כמ"ש¹³ וירד הוי' על הר סיני, אבל איך שייך לומר בנוגע להקב"ה הילוך מלמטה למעלה.

(ג) ויובן בהקדם ענין ההילוך בכללות (כמובן מהמבואר שם), דהנה כתיב¹⁴ ונתתי לך מהלכים בין העומדים, דנוסף על הפירוש (המובן מדברי הגמרא¹⁵) שעומדים קאי על מלאכים ומהלכים קאי על

13 יתרו שם, כ.

14 זכרי' ג, ז. וראה לקו"ת ריש פרשתנו.
15 ראה אוה"ת בהעלותך ע' תי: "המלאכים נק' עומדים, וכנוכר מהגמרא פ"ק דברכות (י, ב) שהביא הטור סי' צ"ה שיכוין את רגליו זא"ז בתפלה דכתיב (יחזקאל א, ז) ורגליהם רגל ישרה, וכ"כ בירושלמי (ברכות פ"א ה"א) חד אמר כמלאכי השרת, ועי' ב"י (לטור או"ח שם) בשם תר"י שכן דברי הש"ס דידן".

11 פרשתנו שם, ג.

12 קנו ואילך. וראה ד"ה והתהלכתי במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ט ע' קמד ואילך. אמרי בינה שער הק"ש פפ"ו ואילך. ד"ה הנ"ל במאמרי אדמו"ר האמצעי פרשתנו ע' תשפו ואילך. ע' תתעו ואילך. אוה"ת פרשתנו ע' תרמ ואילך. ע' תרנד ואילך. ע' תרעו ואילך. ע' תרפב ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' קצד ואילך. ד"ה והתהלכתי תשי"א (סה"מ תשי"א ע' פב ואילך). תשכ"ב (סה"מ תשכ"ב ע' רנד ואילך).

נשמות ישראל (עמך כולם צדיקים¹⁶), יש בנש"י גופא שני אופני עבודה, אופן אחד של עבודה שנקרא בשם עומדים, ואופן נוסף של עבודה שנקרא בשם מהלכים. והענין בזה — דלכאורה אינו מובן איך אפשר לקרוא מי שלומד תורה ומקיים מצוות בתכלית השלימות בשם עומד, בה בשעה שהוא הולך מחיל אל חיל¹⁷ — לפי שאמיתית ענין ההליכה הוא כשנעתק לגמרי (אינגאנצן אַוועקגיין) מהדרגא שלפנ"ז, שזה שייך רק כשמתעלה באופן שבאין ערוך¹⁸, כי, כל זמן שזהו בערך, הנה גם בדרגא הכי עליונה בסדר ההשתלשלות והעליות שבעבודתו, יש עדיין שמץ מנהו מהדרגא הראשונה, כיון שיש איזה ערך ביניהם¹⁹, ובלשון התניא²⁰, שאפילו אם זה כמו אחד לגבי אלפי אלפים וריבוא רבבות יש לו ערך כו', ועד להלשון המובא בכ"מ שמספר ריבוא רבבות מורכב (שטעלט זיך צוזאַמען) מאחד ועוד אחד ועוד כו"כ ועד לריבוא רבבות דוגמתו. ורק בלי גבול הו"ע שלא בערך לגבי גבול, וכמבואר בארוכה בדרושי הצ"צ בספר החקירה, שאפילו גבול הכי גדול, הנה בלי גבול הוא שלא בערך, ועד שאי אפשר כלל לדמותם. ועד"ז גם בלימוד התורה וקיום המצוות, שגם כשעושה זאת בתכלית השלימות ע"פ דין השו"ע, ואפילו לפני משורת הדין, הנה לגבי אמיתית ענין ההליכה (בלי גבול), יקרא עדיין בשם עומד. ויתירה מזה, כפי שמצינו בגמרא במסכת ברכות²¹ בנוגע לפרשה שני' דק"ש בערך העבודה דפרשה ראשונה, שבה נאמר גם בכל מאדך²², שכדי להקרא "עושה רצונו של מקום", לא די בעבודה באופן דשמוע תשמעו אל כל מצוותי²³, אפילו כפי שהיא בתכלית השלימות (כפירוש הפשוט של הכתוב), אלא יש צורך בעבודה דבכל מאדך דוקא, שהו"ע המס"נ שלמעלה ממדידה והגבלה לגמרי.

וידוע הביאור בזה, שכיון שנמצא עדיין במדידה והגבלה (ללא מס"נ), אפילו אם הסיבה לכך היא בגלל שבטבעו או מצד עבודתו נמצא במעמד ומצב שבשביל לימוד התורה וקיום מצוותי אינו זקוק לענין המס"נ בשלימותו, הרי הוא עדיין במעמד ומצב שנקרא רק ושכנתי בתוכם, ללא ההדגשה על ענין ההליכה, והתהלכתי בתוכם. ולכן נקראת

(16) ישע"י ס', כא.
 (17) תהלים פד, ח. וראה ברכות בסופה. שם. אור תורה להרב המגיד סימן קסו. לקו"ת שו"ע אדה"ז אור"ח סקנ"ה ס"א.
 (18) ראה סה"מ תר"ס ע' קח ואילך.
 (19) ראה המשך תרס"ו ע' יח ואילך.
 (20) פמ"ח (סז, ב).
 (21) לה, ב. וראה חדא"ג מהרש"א לברכות.
 (22) ואתחנן ו, ה.
 (23) עקב יא, יג.

במשה רבינו, שהענין דמ"ת הי' קשור אצלו עם ענין של צער, שהי' מצטער כו'⁶³, ועד לארבעים יום שלחם לא אכל ומים לא שתה⁶⁴.

ז) **אמנם** אע"פ שהענין דוהתהלכתי בתוכם הו"ע של אתעדל"ע שלמעלה מכל אתעדל"ע הקשורה עם אתעדל"ת, הרי זה נעשה באופן שוהייתי לכם לאלקים, שנוסף על הפירושי שנעשה הכח והחיות שלהם, הרי זה באופן גילוי זה נעשה כמו בחי' אלקים שהוא רק מגן ונרתק⁶⁵, כיון שבנ"י מתאחדים עם העצמות ממש, שהרי עתידין צדיקים שאומרים לפניו קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה⁶⁶, ויתירה מזה, שנקראין על שמו של הקב"ה⁶⁶ — שם הוי' דוקא. ועוד זאת, ואתם תהיו לי לעם. והענין בזה, דהנה, עם, שעליו נאמר⁶⁷ אין מלך בלא עם, הוא מלשון (גחלים⁶⁸) עוממות, שהם דברים נפרדים וזרים ורחוקים ממעלת המלך⁶⁹. ועוד פירוש ב"עם", שהם יחד עמו (צוזאַמען מיט אים), כידוע המשל, שלא שייך ענין של מלוכה על ענינים שהם שלא בערכו⁷⁰. והיינו, שאמנם צ"ל ההרגש דגחלים עוממות, שזהו הענין של קבלת עול, אבל ביחד עם זה צ"ל גם ההרגש שנמצאים יחד עמו, וע"ד באורך נראה אורי⁷¹.

ח) **וממשיך** בכתוב, אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. והענין הוא, שזהו ביאור והסברה איך יכול איש ישראל לפעול ולהגיע ע"י עבודתו לענין דוהתהלכתי בתוכם, אע"פ שזהו ענין של אתעדל"ע שאינה קשורה כלל עם אתעדל"ת. ועל זה מבאר הכתוב שזהו לפי שאני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, שגם שם הי' זה באופן של אתעדל"ע שאינה קשורה עם אתעדל"ת, שהרי בני"י היו אז במעמד ומצב דאת ערום וערי"ז⁷², אלא שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו [ועד להפירוש בהמשך תער"ב⁷³ שבכבודו קאי על מלכות דא"ס שלפני הצמצום ובעצמו על תפארת שלפני הצמצום, דהיינו עצמותו ומהותו ית' וגאלם, ועי"ז יצאו מארץ מצרים, מכל המיצרים וגבולים, כולל גם מיצרים וגבולים באופן הכי נעלה, מיצרים וגבולים דקדושה, ועד למיצרים וגבולים של העולמות

(63) ראה שמו"ר פמ"ז, ז.
 (64) תשא לד, כח.
 (65) ראה תניא שעהיה"א פ"ד.
 (66) ב"ב עה, ב.
 (67) בחיי עה"פ וישב לה, ל. תניא עה"פ בא יב, ו.
 (68) שעהיה"א רפ"ז.
 (69) ראה סה"מ תר"ס ע' ה.
 (70) ראה לקו"ת נצבים מד, ד.
 (71) תהלים לו, י. וראה ...
 (72) יחזקאל טז, ז. וראה מכילתא ופרשי'
 (73) ח"ב ס"ע תתקכד.

ההליכה מלמעלה למטה ע"י התורה, שעל ידה ממשיך האדם דבר הוי' (דברי אשר שמתי בפיו⁵⁴, הלא כה דברי כאש⁵⁵) מלמעלה למטה, בדוגמת נתינת התורה ע"י וירד הוי' על הר סיני, ועד"ז בנוגע לכל הקורא ושונה כו'⁵⁶, שלכן אמרו⁵⁷ מה להלן באימה וביראה וברתת וביזע אף כאן כו'. וב' ענינים אלו (תפלה, מלמטה למעלה, ותורה, מלמעלה למטה) צ"ל באופן של הליכה דוקא, עי"ז שנעשים באופן העבודה דבכל מאדך (כנ"ל ס"ג), כפי שנמשכת במחשבה דיבור ומעשה והמעשה הוא העיקר⁵⁸.

ועי"ז ממשיכים הענין דוהתהלכתי בתוכם, שהוא באופן של אתעדל"ע (כנ"ל ס"ב), שאינה קשורה עם עניני העבודה שלמטה, כמבואר בלקו"ת בדרושי שה"ש⁵⁹ בנוגע לפרטי הענינים שבאתעדל"ת ואתעדל"ע, שיש אתעדל"ע שהיא שלא בערך אפילו לאתעדל"ע שבאה ע"י אתעדל"ת. אבל אעפ"כ, גם הענין דוהתהלכתי בתוכם באתעדל"ע כו' הוא באופן שקוב"ה לא שריא אלא באתר שלים⁶⁰, והיינו, שכדי לקבל את הגילוי דקוב"ה שריא, שקאי על עצמותו ית' ממש, צ"ל מעין הכנה וכלי [שהרי ישנו הכלל שכל מה שלמעלה (הוא) ממך, וכל הגילויים דלעתיד לבוא תלויים במעשינו ועבודתנו⁴⁵] — עי"ז שפועל האתר שלים, שזהו ע"י העבודה דבכל מאדך (שהו"ע ההילוך בעבודה, שנעשה מעין הכנה וכלי לענין דוהתהלכתי בתוכם).

וזהו גם מה שהענין דוהתהלכתי בתוכם בא לאחרי ההתחלה דבחוקותי תלכו¹¹, שפירושו שתהיו עמלים בתורה⁶¹, היינו, שנוסף לכך שלומד תורה ומקיים מצוות בתכלית השלימות, ה"ה מוסיף מדיל" ענין של עמל, באופן שהוא היפך טבעו לגמרי, אפילו היפך טבעו של צדיק גמור עובד הוי' באהבה בתענוגים, דכיון שענין זה נעשה כבר טבעו, צריך להיות גם אצלו ענין העמל כו'. וכפי שמצינו בנוגע לאריז"ל שהי' מתייגע בלימודו בתורה עד שהי' מזיע⁶², זיעה כפשוטה, ועד"ז מצינו

וראה ד"ה זה היום דש"פ נצבים תרצ"ד (סה"מ קונטרסים ח"ב שיח, ב ואילך).
 (54) ישע"י נט, כא.
 (55) ירמי' כג, כט. וראה ברכות כב, א.
 (56) תדא"ר רפיי"ח. יל"ש איכה רמו תתרלד.
 (57) ברכות שם. וראה תו"א יתרו סז, ב.
 (58) אבות פ"א מ"ז.
 (59) כד, א"ב.
 (60) זח"ג צ, ב.
 (61) תו"כ ופרש"י עה"פ.
 (62) טעמי המצוות להרח"ו פ' ואתחנן. פע"ח שער הנהגת הלימוד. ועוד. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ט שם (ע' קנא). מאמרי אדמו"ר האמצעי שם (ע' תתמג).

עבודה זו בשם עמידה, ע"ד מ"ש²⁴ חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו, שזוהי דרגא שקשורה עם כסא הכבוד²⁵, שזהו"ע של מדידה והגבלה (אע"פ שהמדידה וההגבלה הם נעלים ביותר), ועד"ז יש גם בנשמה בגוף אופן עבודה שנקרא בשם עמידה לגבי אופן העבודה דבכל מאדך. ואילו הענין של הליכה אמיתית, שנעתק לגמרי (ער גייט אינגאנצן אַוועק) ממדריגתו הקודמת בשלימות הקדושה באופן שלא בערך כלל, הרי זה רק ע"י העבודה דבכל מאדך, למעלה ממדידה והגבלה, וכאמור לעיל שאפילו ריבוא רבבות [שזהו ריבוי עצום, וזהו א' הטעמים לכך שעשר אלפים נקראים בשם ריבוא, מפני שזהו ריבוי עצום²⁶] אינו בערך כלל לענין שלמעלה ממדידה והגבלה.

וזהו גם הביאור בענין עושין רצונו של מקום שהוא דוקא בפרשה ראשונה דק"ש שבה נאמר גם בכל מאדך, דלכאורה היתכן, הרי כאשר שמוע תשמעו אל מצוותי (גם ללא בכל מאדך) מקיימים רצון המקום בתכלית השלימות, אך הביאור בזה, שהפירוש דעושין רצונו של מקום הוא²⁷ שפועלים ועושים (מ'מאַכט אויף) את רצון המקום באופן שיהי' אצלו רצון חדש, בדוגמת מאמר הגמרא²⁸ שאפילו הקב"ה גוזר גזירה, מבטלה בשבילו (ועד"ז צדיק גוזר והקב"ה מקיים²⁹), שענין זה נעשה ע"י העבודה להוציא יקר מזולל³⁰, שענינו בנוגע לעצמו³¹ הוא, שאע"פ שנמצא כבר בדרגא דאתהפכא (אם ע"י עבודתו או שמלכתחילה הוא במעמד ומצב זה), הנה מכאן ולהבא צריכה להיות עבודתו באופן דלהוציא יקר מזולל, היינו, שיגיע לדרגת יקר בשלימות, עד כדי כך, שהדרגא שלפנ"ז נקראת בשם הפכי: זולל, בדוגמת האמור לעיל שגם גבול היותר גדול אינו בערך לבלי גבול, שלכן שייך לומר על זה הלשון יקר מזולל.

(ד) **וע"פ** מ"ש דע מה למעלה ממך³², כתורת הרב המגיד³³ ואדמו"ר הזקן³⁴ שכל הענינים שלמעלה נלקחים ממך (מעבודת

(24) מלכים"א יז, א. וראה סה"מ ה'ש"ת ע' 13 בהערה. לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53.
 (25) ראה זח"ג כט, ריש ע"ב. ועוד.
 (26) ראה ראב"ע בהעלותך י, לו.
 (27) ראה לקו"ת אמור לב, ד. שלח מג, א.
 (28) ב"מ פה, א.
 (29) ראה תענית כג, א. זח"ב טו, א. וראה
 (30) לקו"ש חכ"ב ע' 121 הערה 55. וש"נ.
 (31) ירמי' טו, יט. ובב"מ שם.
 (32) נוסף על הפירוש הפשוט שקאי על "המלמד את בן עם הארץ תורה" (ב"מ שם).
 (33) אבות פ"ב מ"א.
 (34) לקוטי אמרים סקצ"ח. אור תורה סת"פ.
 (35) ספר השיחות תש"ד ע' 23. אגרות-

האדם), מובן, שלפי אופן עבודת האדם נעשית גם ההנהגה מלמעלה. וכללות הענין בזה, שיש למעלה ענינים שהם באופן שבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, וכמרוז"ל³⁵ במדה שאדם מודד בה מודדין לו, שזהו ענין שיש לו ערך, והיינו, אע"פ שברכתו של הקב"ה היא באופן שתוספתו מרובה על העיקר³⁶, מ"מ, יש לזה איזה ערך, בדוגמת הערך של אחד לגבי אלף אלפים וריבוא רבבות (כנ"ל ס"ג). אך יש גם ענינים למעלה שבאים באופן של דילוג, בדוגמת מ"ש בחג הפסח ופסח הוי"ו³⁷. וענין זה נעשה ע"י הדילוג שישנו אצל האדם בעבודתו, שמדלג (שפרינגט אריבער) מהעבודה דפרשה שני" של ק"ש לפרשה ראשונה [דאע"פ שק"ש בכללותה ענינה מס"נ, הרי בזה גופא יש פרשה שני" ופרשה ראשונה], ומעמיד את עצמו בדרגת העבודה דבכל מאדך. ועי"ז פועל בענין דושכנתי בתוכם, שנעשה באופן דוהתהלכתי בתוכם³⁸, שגם אצל הקב"ה נעשה ענין של הליכה כביכול באופן שלא בערך כלל בגילוי אלקות גופא, ועד לגילוי העצמות, שדוקא הוא נקרא בשם הליכה לגבי כל הדרגות והגילויים והארות והשפעות שהיו לפני"ז.

ה) **והנה** בענין ההליכה יש בכללות שני אופנים, הליכה מלמעלה למטה והליכה מלמטה למעלה. והענין בזה (כאמור לעיל (ס"ב) שלכאורה איך שייך לומר אצל הקב"ה הליכה מלמטה למעלה), יובן ע"פ מדרשי רו"ל (וביאורם בהמשך ההילולא של נשיא דורנו³⁹) שעיקר שכינה בתחתונים היתה⁴⁰, ולאח"ז ישנה עבודת בני" לפעול שתחזור להיות עיקר שכינה בתחתונים, ואדרבה, באופן נעלה יותר מכמו שעולם על מילואו נברא⁴¹, אפילו ביצירך בג"ע מקדם⁴², קודם החטא⁴³, כפי שיהי' לעתיד לבוא, ע"י מעשינו ועבודתינו בשיתא אלפי שני דהוה עלמא⁴⁴, ובפרט במשך זמן הגלות⁴⁵, שעיי"ז נעשה דירה לו ית'

קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' שג. הועתק
 ב"היום יום" יג אייר.
 (35) סוטה ח, ב במשנה.
 (36) ב"ר פס"א, ד. ועוד.
 (37) בא יב, כג ובפרש"י. וראה גם פרש"י שם, יא"ג.
 (38) ראה אוה"ת שבעה ע"ב, ש"ונתתי משכני בתוכם" היינו אור פנימי כמו בהמ"ק שהי' מאיר בו בחי' א"פ השראת השכינה בבית קדוה"ק, "ואח"כ והתהלכתי בתוכם, ופרש"י אטייל עמכם בג"ע, ש"טויל זהו

בחי' אור מקיף שאינו מוגבל בכלי".
 (39) ד"ה באתי לגני השי"ת (סה"מ תש"י ע' 111 ואילך).
 (40) שהש"ר פ"ה, א.
 (41) ראה ב"ר פי"ד, ז. וראה שם פי"ב, ו. פי"ג, ג (וביפ"ת שם).
 (42) נוסח ברכת אירוסין ונשואין.
 (43) ראה לקו"ת שה"ש מט, סע"ד. לקו"ש ח"ג ע' 750. ח"ט ס"ע 331 ואילך.
 (44) ר"ה לא, א.
 (45) ראה תניא רפ"ז.

בתחתונים⁴⁶. וכיון שהדירה לו ית' היא בתחתונים דוקא, ולא בעולמות העליונים שלהם ירידה מאור פניו ית' (כמבואר בתניא⁴⁷), נמצא, שכאשר בני" פועלים ע"י עבודתם בעוה"ז התחתון (כל אחד מישראל ע"י עבודתו במחשבה דיבור ומעשה, ע"י כל מעשה, כל דיבור וכל מחשבה) שהקב"ה יהי' דר בתחתונים דוקא, הנה עיי"ז נעשה אצל הקב"ה הענין דוהתהלכתי מלמטה למעלה (נוסף על ההליכה מלמעלה למטה), כי, עיי"ז שהדירה לו ית' (עיקר שכינה) היא בתחתונים, נעשה תוספת אור בכל העולמות כולם, גם בעולמות העליונים⁴⁸, והרי ענין זה נעשה מלמטה כו'.

ו) **וכיון** שהענין דוהתהלכתי בתוכם קשור עם הענין דעושי רצונו של מקום ע"י עשיית האדם (אתם קרויים אדם⁴⁹), הרי מובן, שכשם שבענין דוהתהלכתי בתוכם (אצל הקב"ה) יש שתי הליכות כלליות, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, הנה גם בעשיית האדם צ"ל שתי הליכות כלליות, הליכה מלמעלה למטה והליכה מלמטה למעלה. אבל מובן שיש חילוק ביניהם, דכיון שמעמדו ומצבו של איש ישראל הוא באופן שניתנו לו תורה ומצוותי' דוקא בהיותו נשמה בגוף (נשמה שנתת בי⁵⁰), הנה אצלו באה תחילה ההליכה מלמטה למעלה ורק לאח"ז ההליכה מלמעלה למטה. אבל בנוגע להקב"ה, הנה כשם שבמ"ת הי' תחילה הענין דוירד הוי' על הר סיני, ולאח"ז ואל משה אמר עלה אל ה'⁵¹, כך גם בהמשכה דוהתהלכתי בתוכם שבכללות עבודת כל אחד מישראל, ישנו תחילה ההילוך מלמעלה למטה (וירד הוי') ולאח"ז ההילוך מלמטה למעלה (ולא כמו בעבודת האדם, ואל משה אמר עלה אל ה', שתחילה היא ההליכה ועלי' מלמטה למעלה ולאח"ז ההליכה ועלי' מלמעלה למטה).

והענין הוא, כמשנת"ל⁵² בענין מצות מחצית השקל, שכללות עבודת האדם היא באופן של הליכה מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, ובכללות הרי זה ענין התפלה, שהיא סולם מוצב ארצה (שתכליתו וכוונתו לפעול שעיי"ז יהי') וראשו מגיע השמימה⁵³, מלמטה למעלה, ולאח"ז היא

(46) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
 (47) ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא פל"ו.
 (48) ובכ"מ.
 (49) ב"ר פ"ה כי תשא דמוצאי ש"פ ויקהל פ' שקלים (לעיל ע' 000).
 (50) ברכת "אלקי נשמה" (ברכות ס, ב).
 (51) משפטים כד, א.
 (52) ב"ר פ"ה כי תשא דמוצאי ש"פ ויקהל פ' שקלים (לעיל ע' 000).
 (53) ויצא כח, יב. זהר ח"א רסו, ריש ע"ב.
 (49) יבמות סא, רע"א.
 (50) ח"ג שו, ריש ע"ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א).